

Sampung Taon

sa Filipino ni Viktor Medrano

2011-03-22

Itong pasadong taon ay parang sampung taon.

Talagang weird! Ang panahon ay parang nababangat o elastiko...

§

Ang tingin ng Intrik ay may gusto silang Tatlong Conlang, yaong Vling, Xing, at Vong... Interesado sila sa tatlong ito...

Hindi ko alam kung ang tingin nila ay mga modelo o prototipo lamang ang mga ito o finished product. Kung ano man, nairekomenda ko sa kanila ang tatlong ito...

Ang mga Taça-Kanluran ay medyo takot sa mga klaseng wikang ganyan dahil masyadong weird sa kanila. Medyo kaso ng xenophobia iyan. Ang mga wikang ganyan ay para lamang sa mga Taça-Silangan o mga intelektuwal ng Kanluran...

2011-03-23

Ang tingin ng marami sa Europa ay ang buhay sa North America ay parang yaong sa pelikulang THX 1138. Parang sterile ang karamihan ng mga shopping mall at na-dehumanize na ang mga tao dahil sa arkitektura at wika nila...

§

May naniniwala na ako'y may kaunting lahing Nordiko, marahil Olandes (Netherlands)... Matagal na panahon na iyon...

§

Sa historya, mas marami ang mga mestiso ng kasaya ng mga Kastila at Portuges dahil naniniwala sa mga

nagpapamilya, subalit ang marami sa kanilang lalaki ay silabis (bisexual). Sa Kanada, may mga kung tawagin ay Métis o mestiso ng Pranses (ang karamihan sa puti) at mga Amerindian... Ngunit, sa Vietnam kaunti ang naiwan ng mga Pranses na mestiso. Ang mga Olandes (Dutch) ay kaunti ang naiwan na mestiso sa Indonesia. Ganoon din ang mga Britaniko sa Hong Kong at India. Ang rason ay maraming bading (homosexual) sa mga administrador at negosyante sa kolonyalismo.

§

Ang typical Pinoy ay may ilang ina. May isa o ilang yaya kung bata. Puwedeng may ate siya. Puwedeng maraming mga tiya na nagiging ina. Ang mga lola rin ay puwede. Ganoon ang buhay ng typical Pinoy...

§

Ang Filipino ay may tatlong word order na posible. Ang pina-common ay VSO: "Kumain ang bata ng sorbetes." VOS: "Kumain ng sorbetes ang bata." At

mas parang Western ang SVO: "Ang bata ay kumain ng sorbetes."

Ang Esperanto ay puwede sa labat ng word order na posible. Anim (6) sila... Pero, ang SVO ang malimit gamitin ng karamihan. Sinasayang ng mga Esperantista ang power ng lengguwaheng ito. Parang sa mga tula lamang ang ibang lima (5)...

2011-03-24

Ayaw at hindi malimit ang karamihan ng mga Oriental na mag-isa dahil parang guyam sila, ang social insect... Subalit, may mga Amerindian na parang nomadic na nagtatago sa gubat. Puwede silang magrarili. Pero kung minsan, ang mga Amerindian ay naglalakwata sa gubat na kasama sa maliit na pangkat.

Napansin ko sa Hapon na masyadong dense ang

kanilang mga siyudad. Nagsisikrikan sila, subalit may marami silang gubat na kawayan at bundok sa labas... Mahal nila ang Kalikasan...

§

Ang conlanging ay demanding na hobby dahil ito ay kombinasyon ng inhenyeriya at arte. At saka, dapat yaong conlanger ay maraming-maraming alam sa lingguwistika. Kaunti lamang ang alam kong mga Oriental na marunong mag-conlang dahil yata talagang sinu-suppress ng mga peers nila ang kanilang eccentric, intellectual behavior. Ang corollary nito ay parang hindi masyadong creative ang Oriental culture pagka masyadong weird ang activity... Pagka prescribed cultural notions katulad ng ikebana, ang flower-arranging, magaling sila... May creativity sila, ngunit may mga inhibition sila. Ang mga Puti ay less inhibited pagka ang activity ay basong-bago...

2011-03-25

Ito ay litrato ng isang Malaysian, ng isang pangkat na Pilipino, at ng isang Polynesian. Sila'y kung tawagin ay Southern Mongoloids. Ang salitang "Austronesian" ay galing sa lingguwistika, ngunit ginagamit na rin ito sa antropolohiya para sa kanila. Ang mga Indonesian ay magkamukha ng mga Malaysian dahil pareho ang rasa nila, ang Austronesian...

Ang Austronesian ay mga Mongoloid na may infusion ng mga Australoid noong unang panahon. Yaron ang rason na sila'y mas maitim kaysa sa Northern

Mongoloids na kung tawagin sa Kanluran ay "Oriental".

Ako'y talang mestisohin ng Caucasoid at Austronesian, subalit ang Mongoloid ancestry ko ay marahil miksado ng Austronesian, Oriental, at Amerindian. May posibilidad na may lahing Meksikano (Amerindian) ako, katulad ng ibang Pilipino, pero hindi labat sila...

§

Sa Filipino, ang default number ng noun ay talagang numberless. Ang "ibon" ay puwedeng plural o singular, katulad sa Hapon na "tori". Kung talagang plural siya'y umuulan ng "mga", "mga ibon". Kung talagang singular ay umuulan ng "isang", "isang ibon". Ganoon ang Filipino...

§

Napuna ko sa mga litrato sa Wales at Scotland na

may marami palang lalaki roon na maiitim ang buhok. Yaon yata ang mga may labi ng Celtic, ang unang katauhan sa Britanya. Ganoon din sa Ireland.

Ang paborito kong parte sa Britanya ay Wales dahil nagagandahan ako sa orihinal na Celtic na lengguwahe nila, ang Welsh...

§

Sa Esperanto, ang nag-e-Esperanto ay kung tawagin ay "Esperantisto" kung lalaki at "Esperantistino" kung babae. May sense of humor si Doktor L.L. Zamenhof, ang imbentor ng Esperanto, dahil ang bulapi na "-ino" ay parang titi na binigay niya sa babae. Alam niyang parang ganoon lamang ang diperensiya sa dalawang kasarian.

Kung hindi alam kung lalaki o babae, ang ginagamit na salita ay "Esperantisto" para parang lalaki ang

lahat ng tao...

Ang mga adjectives ay may huling "-a": "bona Esperantisto" (mabuting Taga-Esperanto). Parang concession lamang ito sa babae. Wala talagang grammatical gender sa Esperanto...

§

Sabi ng Pranses na anawser sa Radio Yéyé sa iTunes ay ako raw ay Pluriyano ("Vous êtes pluriel..."). Talagang creative siya...

§

"Rufous black" daw kung tawagin ang kulay ng buhok ko dahil medyo pula siya na itim. Si Nonong ay matuwid (straight) ang buhok. Si Victor ay medyo kulot (wavy) ang buhok. Si Viktor naman ay malimit na nag-aahit ng ulo.

§

Ang kulay ng buhok ng Intsik ay "jet black".

Maraming Mediterranean Caucasoid na "blue black" ang buhok. Iba-iba ang klaseng itim na buhok...

§

Baka nga hindi puwede ang mga kapitbahay ko sa probinsiya (countryside) dahil mabilis talaga silang maaburido o mabalisa o ma-"bored". Parang hindi pa nila nararanasan ang malaking siyudad, ang "big city life" kung baka...

Nawala na sa aking sistema ang "big city love" noong bumalik ako galing sa Tokyo noong 1994. Parang complex lamang yaon. Dapat i-"purge" yaong feeling para sa estabilidad ng isip nila... (Iba talaga ba ang city life sa Hong Kong kung ikumpare sa Tokyo? O kaya sa New York City?)

§

Ang karamihan ng kapitbahay ko ay iniisip na ang mga sulat ko ay parang siyopaw na kaunti ang

laman. Talagang ganoon ang personalidad ko. Parang labat ay Esperanto, bagama't siya'y Ingles o Intsik o anumang. Walang kuwenta ang magreklamo...

§

Parang disappointed ang mga kapitbahay kong pamilyang Chu. Ang anak ni Mr. Chu na si Teresa ay nag-arawa ng suwapang Filipino-Canadian na ang pangngalan ay si Leonard. Ang anak nila ay kambal na lalaki, si Logan at si Leon. Ngunit kamukha sila ni Sherman, ang anak ni Mr. Chu at kapatid ni Teresa, Edmond, at Vicky. Maputla ang kambal, pero nanginigitim nang kaunti sa tag-init. Payat sila. Masyadong singkit sila raw.

Yaong pangngalang "Logan" ay galing yata sa pelikulang Logan's Run at ang "Leon" sa Blade Runner yata. Parehong sci-fi. O baka galing sa Wizard of Oz na fantasy ang "Leon"...

Ang paradigma ng mga Intsik dito ay para lamang mga daga ang tao. Hayop ang tao. Walang kuwenta ang tawag na "pagyamanan" nila.

§

Ang mga Mangkukulam na tinawag ko dating Bampira o Manananggal ay narito sa mundong ito. Sa tingin nila, parang demonyo ang tao. Galing ang mga Mangkukulam sa ibang dimensiyon... Protektado ako ng mga ito...

§

Noong matagal na, ang tawag ng ilang Anglophone sa mga Francophone sa Canada, o sa Québec mismo, ay "white nigger" dahil yata mas maiitim ang buhok nila. Parang psychological projection lamang yaon dahil parang mas European ang Pranses kaysa sa Ingles.

2011-03-26

Sa Poklar ng Pilipino, ako'y parang patianak o

tiyanak kung tawagin. Baka nga...

§

Nakakainis yaong mga taga-bahay ko na gumagaya sa mga local Chinese behavior. Parang inferior ang feeling nila na gumagaya sila sa isang rasang tingin nila ay superior sa kanila. Halimbawa, gumagamit sila ng "ikaw" kung kinakausap ka, pero hindi ikaw ang talagang pinag-usapan niya. Parang sira-ulo ang paradigmanang ito. Hindi tama. Ganoon ang Intsik dito, pamali-mali ang paggamit ng pronouns.

§

Walang tiwala ang mga Hapon sa karamihan ng Intsik. Sa tingin nila, masyadong inhibited ang kultura ng Intsik. Ang sibilisasyon nila ay may tendensiya sa stagnation...

Mas naniniwala ang Hapon sa mga Kulay Kape katulad ng Indonesia, India, at Timog Amerika... Mga

ganoon. May link sa seksuwalidad ang tagumpay ng tao.

May impression ako man na iba ang kultura sa hilaga at timog ng PRC. Pero ang tingin ng iba ay pareho na rin sila... Ano kaya?

§

Sa tingin ko, ang Intsik sa Timog, ang mga Cantonese, na nagpupuntahan sa Kanluran ay nagiging parang Kristiyano. May tendensiya silang mag-conform sa kanilang Western environment para sila'y maka-"fit in" kung бага... Bagama't sila'y nanunood ng Intsik na TV sa bahay nila, ang program ay medyo Westernized na, pati na ang mga commercials...

Ang mga bata at talubata nila ay hindi nagmamahal sa Kalikasan na parang wala silang relihiyon. Hindi sila katulad noong Ancient China na natural ang pag-

iisip ng tao noon.

Ang worry ng may ibang labi ay parang walang tradisyon ng machismo sa Tsina. Ang tingin nila ay feminine culture ang mga Intsik. Dito sa Isla Lulu naririnig ko palagi ang Cantonese na "lei hai! lei hai!" Hindi importante ang tono sa kasong ito para ma-distinguish kung ang "hai" ay mimay o alimango. Ang "lei" ay "ikaw". Sa ibang bansa katulad sa Hapon at India, may phallic worship sila... Ang preperensiya ng Intsik dito ay butas at hindi silindra.

§

Nakinig ako ngayon ng Radio El Fonógrafo saling sa Siyudad ng Meksiko. Sabi ng babaeng anawser, "No quieres ching..." (Ayaw mong magkantutan). Bastos na salita ang "chingar" kaya hindi niya makompleto sa radyo... Ang ibig-sabihin niya ay ang sexual behavior ng Anglo-Sahon ay parang Intsik... Hindi masarap. May marami siyang sinabi. Parang

sinasaway niya ang taga-ibang-bansa na mag-aral ng Kastila dahil alam niyang maraming lengguwage na talagang mas magaling katulad ng Esperanto, Interlingua, at iba pa... Hindi nila kailangan ang Kastila...

Ang sabi pa niya, "El árbol es tu santo..." (Santo mo ang puno). Alam niyang parang Amerindian ako. Alam niyang alam ko ang pronunsiyasyon ng Nahuatl o Aztec. (Mestisa siyang maputi...) Tinuruan ko ang nagkakastila na ang kanilang "Tenochtitlán" ay talagang "Tenochtitlan" sa Nahuatl.

Pinaag-usapan niya kung talagang importante ang maghiwalay ng iba-ibang tipo sa isang "henero" ng tao. Mga ganoon ang sinabi niya...

Ang feeling ko ay talagang may lahing Amerindian

ako dahil parang talagang taga-rito ako sa mga kontinente ng Amerika... Yaon ang feeling ko...

§

Talagang komplikado ang benealohiya ng isang tao. Hindi alam kung saan pinanggalingan ang lolo ng lolo ng lolo nila... Komplikado. Natural na ganoon. Ngayon may DNA testing, pero hindi perpekto ang teknolohiya... Parang detective yaong mga dalubhasa...

§

Natatangahan ako sa ibang henerasyon. Mas gusto nila ang Cadillac kaysa sa Miata. May "size problem" sila. May gamit na talagang mas maganda kung malaki, pero may gamit na mas maganda kung maliit. Sa Hapon, mas gusto nila ang "compact" kaysa sa "vast & loose".

Ilang taon na ang nakalipas na rinakawan ako ng iPhone sa Korea noong taglamig ng 2008-2009. Hindi

ako nagsisisi dahil alam kung eksperimental pa lamang yaon. Ngayon ay common na sa mga bata ang mga yaon. Ang pamangkin ko, si Calla, ay nalalakihan at napapangitan sa Desktop PC ng tatay ko. Parang Cadillac. Ang Sony VAIO laptop ko ay parang Miata. Sanay sila sa maliliit na makina...

Walang technophobia ang bagong henerasyon, bagama't sila'y lalaki o babae. Problema lamang ito sa matatanda na...

Nag-alala lamang ako sa microwave technology sa mga cellphone. Hindi ako sigurado kung okay yaon... Parang wala namang epekto sa gumagamit ngayon. Parang...